

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Pénteken September' 6-dik napján, 1816-dik esztendőben.

Német Ország.

A' lefolyt Augustus' 11-dik napján nagy verekedés történt *Moguntziában* az ott őrizeten lévő Austriai és Prussus katonaság között, mellyet némely külső újságlevelek nem úgy attak eleinten elő, mint a' dolog valósággal történt. Egy éppen ott lévő útas, e'képpen adja azt elő: —“

„*Moguntziából Aug. 18-dik napján:* Én *Koloniában* valék akkor, mikor az Austriai és Prussus katonaság között itt *Moguntziában* Augustus' 11-dikén történt verekedésnek híre elterjedett. Nem kevesebb mint 700, mondom *hét száz*, elestekről, 's ezek között néhány tisztekről is volt szó; 's a' sebesekről 's eltévedettekéről is oly valóságos módon beszéltek, mint ha éppen egy a' hadi mezőn történt volna valamely tsata. Gondolni lehet, hogy a' *Rénus* mellett lefele mennél tovább halad't ez az előadás, annál nagyobbá lett, mint a' hógolyóbis. Mikor *Kliviáig* érkezhetett, ott talám tíz ennyivé is lett. Éppen ilyen mértékben kissébedett felfelé a' *Rénus* mellett. Mennél közelebb érkeztem *Moguntziához*, annál kisebbnek találtam a' hirt és dolgot. Megérkezvén *Moguntziába* itt elég módomb volt a' valóságot, Prussusoktól, Austriaiaktól, 's másoktól is megtudakozni. Az egész történet, melynek *Moguntzia* városa a' néző helye vala, így ment véghez: —“

„Egy tsapszéken (kortsmán), a' hol vasárnapokon tántzos muzsika szokott lenni,

néhány Austriai és Prussus katonák között, egy ott lévő aszszonyember felett, elébb irigykedés, azután költsönös bosszantás, 's végezetre nyilvánágos veszekedés támadott. A' strázsa tsoportok, mind a' két nemzet' részéről megérkeztek, 's hogy a' tsendességet helyreállíthassák, erőszakhoz kényszerítették nyúlni. A' sokféle zsbongó veszekedők között a' bűnösöket a' büntelenekektől megkülömböztetni bajos lévén, képzelhető dolog, hogy a' tsendesítő strázsnak a' rend' helyreállítására czélzó legjobb indulatok mellett is, végtére tsak a' nemzetí színek (a' kék vagy fejeér forma ruha) szolgálták esmértető jegyül. A' *Benyovszky* Magyar Regementjébéli katonák, kik addig a' verekedésben teljességgel semmi részt nem vettek vala, úgy itéltek, hogy forma rubájok' színének betsületeért, segítségül lenni tartoznak hazájokhainak. A' vagdalkozás, szúrás, lövés, úgy folyt, mint annak egy valóságos katona verekedésben folyni lehet, 's egészszen a' *Strázsa házig* elterjedett, a' hol Prussusok állottak vigyázaton, 's a' hol már oly hevesen folyt a' verekedés, hogy maga a' vigyázaton lévő tiszt is, sebet kapott. A' fő vezérek azoközben, valamint az Austriai, úgy a' Prussus részről is minden intézeteket, egygyetértő böltsességgel megtettek; a' dobosok közönséges marschot vervén a' katonaságnak a' kiszabott lármahelyyekre azonnal özsze kellett gyülekezni, a' honnét senki el nem távozhatott nagy tilalom alatt, 's a

hol észterént az egész éjtzakát egygyütt töltötték-el a' Prussus és Austriai seregek, az alatt pedig megszűnés nélkül jártak a' kettőztetett vigyázó strázsák le 's fel az utzánkon. —

„A' verekedés' *resultátuma*, egygyik részről 8, a' másik részről 7 megsebesedett emberekből állott, kik közzül azolta meghaltak ketten. Most egy biztosság, a' melly minden ragú, és egyenlő számú Prussus és Austriai katoná személyekből áll, a' történet' mivoltának megvizsgálásában foglalatoskodik, hogy annak főbb okozói kitanúltatván, azokra, mind két résznek Országlöszékeik, ítéletet mondhasanak 's őket példásan megbüntethessék. A' biztosságnak mind két részről való tagjait legtisztább buzgóság eleveníti a' rendnek és fenytéknek legjobb egygyetértésnek helyreállittatása eránt. Az oita, hogy ideérkeztem egy katonaparádé is tartatott, mellyen jelen lenni én sem múltattam-el. Itt láttam az Austriai és Prussus csapatokat egy hosszú sorban egygyütt, és azon egy kommandírozó tisztnek vezérlése alatt, állani; láttam őket, mint egy egész líneának darabjait, a' *mustra*' piatván, le 's fel, és ornét elmarschirozni; láttam a' parádé után a' két nemzetbeli tiszteket egymással kezét tsapni, 's egymással barátságosan sétálni; egy szóval, láttam őket társaságokban, ebédelő szálákban 's minden egyéb közönséges helyeken, mint barátokat, egygyütt enni inni, 's társalkodni. —

„Tsak az ahoz nem értő néptől telik a' ki, hogy ezen kedvetlen történetnek okát és fundamentomát valamelly politikai tárgyakban keresse-fel: a' melly hajlandóságát azonközben a' tudatlan sokaságnak, mesterségesen tudják a' rossz gondolkodású emberek, a' magok félelmes jövődölgetéseik által, titkos czélzásaik szérént használni; mint ha azok a' jó katonák, a' kik az utolsó, szép, 's az egész világot felbuzdított úgynék védelmezésében, egy szívvel-

lélekkel tsatáztak, valamelly kortsmái összeveszésért, a' magok valóságos katonái érdemeikről elfelejtkezhetnének! és mint ha akár mellyik részről való, betsületes, fejer akár kék ruhás katoná, nem szíve szérént sajnállaná tsak egy tsepp vért is, a' maga katonái tartozó kötelességén kívül valami egyebért kiontani! Tsak a' nemkatonák nem tudják azt, hogy az igazi katonai lélek minden ármádáknál ugyan azon egy szükséges tulajdonság, és hogy a' valóságos katonákra nézve nintsen ártalmasabb dolog, mint a' katonái fenytéknek és rendnek, mint az egész katonái állapot' fundamentumának, megrontatása! Egy szóval, a' Moguntziában Augustusnak 11-dik napján előfordúlt történet, tsak katonáknak katonákkal való kortsmái verekedése volt; a' ki itt Austriaiakat és Prussusokat szemlél egymással verekedni, hibázik; e' tsak olyan volt, mint mikor azon egy Kompánia, azon egy Batalion, azon egy Regementbeli katoná személyek verekednek egymással. Ilyen verekedések történni fognak örökké, valamedig katonák, tántzolószalák, 's aszszony emberek lesznek; 's történtenek is örökké, a' miolta ármádák vagyunk.“

Belgium.

A' *Párisi* újságok szérént a' *Belgiumi* Király szoros parantsolatot adott-ki a' *Frantzia* Király által tavaly Julius' 24-dikén kihirdtetett végzésben megneveztetett 's egy időtől fogva Belgiumban tartózkodó személyek ellen. Már most el kell onnét távoznok; vagy mind elfogattatnak. *Pomereuil* és *Garrau* már elfogattatztk, hanem az első beteg lévén nem vitéthetett-el lakhelyéről, *Garrau* pedig azolta ismét útát vesztett, 's most *Aachenben* van. *Arnault* hasonlóképpen módot talált az elszökésre. *Merlin* (de *Douai*) megmútatván, hogy valósággal beteg, időhaladást nyert; *Grand-Bigard* nevű faluban lakik Brüsseltől 3 órányira. Generális *Hüllin* Brüsszelben lakott hamis

név alatt; a' politzia nem talált reá; azolta kérő levelet adott-bé 8 napi időhaladást kívánván, azért, hogy jószágait, mellyeket Belgiumban szerzett vala, eladhassa. Erősítik, hogy éppen akkor, mikor az eltávozásról való parantsolatot vette, abban foglalatoskodott, hogy még egy, 300 ezer Frankot érő uradalmat vásároljon. Generális *Melinet* nem régen Brüsszelben járván, most mindenütt keresik. Generális *Lamarque* is elfogatott vala, de ismét elbocsátott *Cautió* mellett. *Courtin* és Generális *Mouton* még nem kaptak parantsolatot az el távozás eránt. *Vandamme* ellenben, a' ki eddig *Genti*ben tartózkodott, már vette ezen parantsolatot, *Barrét*, a' ki költött név alatt lappang, keresik, és ha megtalálják azonnal elfogják. *Lepelletier* felől azt tartják, hogy *Lüttich* körül lappang; *Namur*nak egygyik külső városában nálla szokták volt a' számkivettettek egy ideig tartani a' magok gyüleseit. *Brice*, *Despré*, és *Sarrazin*, még az országban bujdoklanak, de nem gondolhatni, hogy sokáig itt tartózkodhassanak. Azt tartják, hogy a' *Zöld-pujának* sok czikkelyeit *Bory de Saint-Vincent* szokta volt írni.

Már több versben emlegették a' közönséges levelek, hogy *Belgiumban* sok fele zúgás hallatik, azért, hogy az *Anglus* fabrikáknak szerzeményeik oda bébocsátatnak, 's azok miatt a' *Belgiumi* műveknek és szerzeményeknek betse elvesz. Az *Antwerpiai* Rendek közül egy *Heyden* nevű, nem régen egész formaszereint való előadást terjesztett ezen dologra nézve azon Rendek' gyűlése eleibe írásban. Nem régen említettük, hogy a' *Genti* újság is közönséges módon kikellvén az *Angliai* portékák ellen, nagyon partját fogta egy leveleiben a' *Continental-Systemának*. Ugyan ezen újság azt is előhozta volt akkor az *Anglusok*ról, hogy ők azzal ditsekeshnek, hogy *csak egyedül ők lettek volna azok, kik a' Bonaparte hatalmának elcine állottak*, 's több e'felek.

Ezen *Genti* újságnak így felel a' *Londoni Kurir*: —

„Hát, tagadni akarja-e ez a' *Flamandiai Irkáló* azt, hogy mi ezzel igazán ditsekeshünk? Mikor az ő hazája a' legrettenetesebb járom alatt nyögött; mikor a' *Tyrannus* *Frantzia* országban, *Hollandián*, *Belgium* *Catholicumon*, és *Olasz* országban vas veszővel uralkodott, mikor *Német* országot, *Spanyol* Országot, és *Dániát* a' körmei közé szorítva tartotta, 's mikor néki az *Orosz* birodalommal békessége volt: mütünk-e mi tsak legkissebb hajlandóságot is arra, hogy nyakunkat az ő jármá' alá hajtsuk? *Egyedül* magunk mérészlettünk néki ellene állani; elkergettük a' tengerekről; egész a' partjáig kergettük; a' tulajdon *elementumán* (az *Európai* szárazon) is megvetéssel bántunk véle; ezeket mind, *egyedül* mi magunk tselekedtük. Vagy talám nagyítjuk a' dolgot? Talám igen vastag színekkel festjük-le mind ezeket? Ki leheltette *Európának* már tsak nem haldokló testébe az ellentállásnak és boszszuállásnak lelkét? Ki serkentette-fel *Portugalliában* az *enyészőfélben* lévő életlehelletet? De hát emelte-fel *Spanyol* Országnak letsüggesztett fejét? Ki fosztotta-meg a' *Bitangolónak* seregeit, az ő vezereit, és őtet magát is a' *győzhetetlen* névvel való ditsekedhetéstől?

„Hanem mi — ezt veti szemünkre a' *Flamandus Irkáló* — mind ezeket a' dolgokat tsak önnön magunkért (egoismusból), 's tulajdon hasznunk' kereséséből tselekedtük! — holott *Státusunk'* adósságának nagysága, 's az a' minden feltétel nélküli való segedelem, mellyel mi minden népek eránt viseltettünk, eléggé bizonyítják azt, hogy melly hamis legyen ezen *Irkálónak* ez az erősítése is. —

„De továbbá — hiszem már tsak ez a' kérdés foroghatott vala fenn — ugyan ezen *Irkálónak* állatasa szerent — hogy: *Bonaparte* uralkodjék-e, vagy pedig *Nagy Britanniá*? — Hogy *Bonaparte* uralkodott, tud-

jük, hogy ötet ni, ezen uraság' tetejéről levetettük, ez is tudva van. De, lát felültünk-e helyébe azon uraságnak tetejére? Belé elegyítettük-e magunkat (az egy Francia Országot kivéven, minthogy ő volt a megtámadó) legkissebbnyire is valamely Státusnak állapotjába? — A' mi pedig a' *Continental-Systemát* illeti — ha ennek a' cikkelynek írója szántszándékkal vak lenni nem akar, lehetetlen, hogy ne tudja, hogy ezen *Systemának* tulajdonképpen való célja a' volt, hogy *Augliának* a' száraz Európától való elszorítottatása által, a' Száraz Európának minden egyéb nemzetei, annál erőtelenebbekké annál alkalmatlanabbakká tétetessenek arra, hogy Bonaparténak, a' ki mind ezeknek elnyomattatásokon iparkodott, ellene állhassanak. Oda volt ezzel a' *Systemával* a' célzás: hogy az Európai nemzetek egymásközött semmi kereskedésbéli közösülést fenn ne tARTHASSANAK; hogy *Austria* az *Orosz* birodalomtól és az *Orosz* birodalom Prussiaától elszakasztassék; hogy a' szomszédjával, a' *Bonaparte'* engedelme nélkül, senki semmi kereskedést ne folytasson; 's még is e' volt az a' *Systema*, a' melly, ha az emberek a' mellett megmaradtak volna, a' Flandriai brókátónak erősítése szerint, minden népeket szabadokká tett volna!! Ennek az újságirónak okoskodása azt látszik erőssíteni, hogy a' Száraz Európai Hatalmasságok, a' véllünk való özszeszövetkezés által rossz politikát követtek el, és hogy Európára nézve jobb lett volna, ha a' *Bonaparte'* hatalma meg nem törtetett volna!¹⁶

Nagy Britannia.

Szent Ilona szigetéről új hírek érkeztek Augustus' 17-dikén *Londonba*, a' mellyek szerint *Bonaparte*, a' ki most soha túl nem megy' sétálni azon a' határon, a' meddig kísértő nélkül mehet, sokkal kevesebb hajlandósággal viseltetik a' Szövetséges Hatalmasságoknak Biztosaihoz, a' kik nem

régen Admirális *Sir Malkommal* Oda érkeztek, mint eddig az Anglus tisztetekhez, a' kiknek gondviselése alá volt vettelve. *Hudson Lowe*, a' szigetnek új Kormányozója, egyéb új intézetek között oly rendeletadott a' strázsán lévő tisztnek eleibe, hogy úgy vigyázzon, hogy mindenkor személyesen meggyőzöttetve legyen a' felől, hogy *Bonaparte* bizonyosan a' maga helyén van, a' melly célznak elérhetőse végett ötet, valamint nappal úgy éjjel is, minden 6 óra alatt meg látogatni tartozik egyszer.

A' *Morning Chronicle*, azok közzül a' jöltévők közzül, kik a' minap az elkezdett gyűjteménybe a' szegényeknek felsegíttetésekre bizonyos summákat adtak, 34 olyan tisztviselőknak neveiket hirdette-ki, a' kik úgynevezett *Sine Cura* hivatalokért való fizetéseket vesznek a' Státustól. Minekutánna mindenikről megmondotta, hogy melyik mennyit ajánlott oda; azután azt is meghatározva kiírta, hogy melyiknek mennyi maradt még meg a' maga *Sine Cura* hivatalért való esztendei fizetéséből. Ezen listrom szerint kapnak még: Lord *Arden* 38,566 — Marquis *Camden* 23,117 — Marquis *Buckingham* 23,093 — Hertzeg *Richmond* 12,666 — Lord *Seymour* 14,860 — *Lake* 10,649 — *Melville* 8260 — *Rose* 8002 — *Bathurst* 7220 — *Greenville* 4000 — Marquis *Wellesley* (a' Lord *Wellington*' testvére) 4201 font Sterlingeket, 's így tovább a' többek is. —

Az e'féle dolgokrol való irogatásért igen hevesen kikelt ezen napokban a' Ministeriális Kurir az elleukező részen lévő újságirók ellen. A' *Bonaparte'* magasztalónak 's a' *Wellington*' gyalázóinak nevezi őket, 's azt erőssíti rollok, hogy oda céloznak, hogy a' szegényeknek felsegíttetésekre elkezdett 's már jó folyamatban lévő gyűjteményeket felbeszakasztassák, 's a' külső és belső országi kész pénzes embereket az Angliai banktól elidegenítvén arra vigyék, hogy tőkepenzeiket ezen bankóbol

kivegyék, 's inkább a' Frantzia erszági vagy Amerikai bankókba tegyék-bé. Már, úgy mond, annyit véghez vettek, hogy ez a' mi munkanélkül lévő szegénycinknek segittségre tétetett gyűjtemény még annyira se' telt, mint az, a' melly 1813-ban az Oroszok' segítségére tétetett. Azon iparkodnak, hogy Országlószékünket megijeszék, vagy hogy felfordítsák. A' mi bankónk' állapotja sokkal jobb, mint az Amériaiaké vagy a' Frantziaké. A' sem igaz, hogy az idegeneket illető rendelés sok idegen gazdagokat eltartóztatna attól, hogy tőkepenzeiket a' mi bankónkba tegyék. Oztán, hiszem lehet valakinek a' pénze az Angliai bankóba, 's azért éppen oly bátran elköltheti annak interessét Bétsben, Berlinben, Petersburgban, vagy Kamtsatkában, mintha Londonban lakna. Egyébránt, ha talám azokon a' gazdagokon, a' kik most a' magok tőkepenzeiket Ney-Yorkba vagy Philadelphióba viszik, *Bonaparte Jósef, Grouchy, Clauzel, Regnault, Lefebvre-Desnouettes*, 's több más Frantzia árulók értetnek, azt kérdehetjük, hogy valyon harznos volna-e nekünk az e'féle embereket befogadnunk? Ditsekedjék ezekkel, ha tetszik, Amerika: mi nem obajtjuk az ő társaságokat, 's több e'félek.

Szent Domingó.

Henrik Királynak 30 ezer emberekből álló, jó fenytéket tartó 's jó idegen tiszték által vezéreltetett armádája van: de nagyon veszedelmes környűllás reá nézve az, hogy *Pethion*, a' sziget' másik ura, a' ki nem

Szeretsen, hanem *Mulatte* (kortsos, az az, Szeretsentől és Európai szülőktől eredett ember), a' Szeretsenek' szabadságának elletésege lévén, a' Frantzia Országlószékkel egygyezésre akar lépni. Minden órán útnak indulnak oda két Frantzia Biztosok, hogy véllé megegygyezzenek.

Elegyes Dolgok.

A' Párisi *Gazette-de-France*, e'képpen irt vala nem rég' a' *Máltai Rendről*: — „Ez a' Rend a' maga mostani állapotjában fog meghagyattatni, 's tagjainak egygyenként való kihalása által végezetre egészen elenyészni. A' kik valamelly méltóságban vannak köztök, azzaljáró fizetéseiket holtok' napjalg megtartják, a' megüresülő jövedelmek a' már profiteált Ríttereknek adatatnak; az ifibbakk pedig elvégzik a' Rend' Statutumai által eleikbe szabott kötelességeket, de újabbakk nem vétetnek fel közikbe. Minekutánna a' Dignitáriusok mind kihalnak, *Lissa* szigetére 's egyéb birtokaikra nézve új intézetek tétetnek. 's a' még meg lévő Rítterek holtig vató penziót kapnzk.“ — A' feje azoközben ezen Rendnek a' Párisi, nevezett újság ellen felszollalván, a' Szövetséges Hatalmasságoknak 's különösen Austriának ezen Rend eránt viseltető jó indúlatján fundálja a' maga bizodalmat, az-eránt, hogy még helyre fog a' Középtengerezen a' *Jernsalem Sz. János* Rendje állittatni, ha megmútattja, hogy leszen mivel fenu tarthassa magát.

Sept. 3-dik napján Száz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 323 3/8 forintot
— egy Császári aranyért 14 fl. 59 kr. — egy Hollandus Aranyért 15 fl. 24 krt.
Sept. 4-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 322 1/2 forintot.
— egy Császári aranyért 14 fl. 55 kr. — Egy Hollandus aranyért 15 fl. 20 krt
Sept. 5-ik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 314 2/3 forintot. —
egy Császári aranyért. — fl. — kr. — Egy Hollandus aranyért 14 fl. 56 kr. adtak

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

A' Gőz hajókról.

Az olyan hajókról, mellyek a' forró víz' gőzének ereje által bajtatnak, 's ezért általunk, rövidségnek okáért, *gőzhajóknak* nevezteinek, megérdemlik a' következő sorok, hogy ezeket a' világ' napoként való találmányosodásának betsülői, elolvassák.

Dupont-de-Nemours nevű, igen tiszteendő öreg-úr, ki a' Frantzia revolúciónak rettenetes ideje alatt az *Északi Amerikai* szabad földet választván a' maga második hazájává, 's ugyan oda, az 1815-dik esztendőben a' *Bonaparte*' Elbár ol lett viszojövetele után, ismét vissza térvén, hosszas tudósítást küldött onnet a' *Párisi Intitutumhoz* a' gőztsajkákrol és gőzfregátokrol, melyből mi ezeket szemleltük ki: —

Ezek a' gőz-tsajkák, hosszú hajók. Ide-amioda való útozásra 's terehordásra szolgálnak. A' szövetségés Státusokban már számos esztendőktől fogva használják őket a' folyó vizeken. A' két oldalaikhoz van foglva egyegy nagy kerék, igen széles deszkákból készült fogakkal, a' melly kerekék oly formát adnak a' hajónak, mint ha két lábai volnának. A' gőzalkotmány, melly a' maga nagy ereje által ezen kerekeket forgatja, benn a' hajóban van, úgy hogy csak a' kéménye látszik-ki. A' kerekék' deszkái, a' forgásközben rettenetes erővel tsapkodván és nyomván hátrafelé a' vizet, oly nagy sebességgel hajtják a' hajót, hogy az, a' *Hudson* vizén felfelé a' *Ney-York* és *Albany* között lévő 53 mérföldeket, 22 vagy legfeljebb 24 óra alatt, hátameg hagyja. A' tereh, mellyet a' tsajkán szállítanak, annak padlására rakatik-fel, 's durva posztótakaróval borítottak-bé. A' közbelső padláson van, két ebédkező szála 's ezek között két szoba, egygyik az aszszo-

nyok' másik a' férjfiak' számára; mindenikbe különös gráditson mennek-fel; van a' szobáknak közös ajtaja is, de ezen csak akkor lehet járni, mikor az aszszonyságok megengedik. A' szobák mellett vannak a' háló kabinétumok, kétkét egymásfelett lévő agyak, igen szép festekűgyolts függőkkel s kellettinel több tzafrangokkal és egyéb tziaraságokkal. A' hajósszakáts, napjában háromszor terit-fel a' szalákban; étel után elszedik és fére rakják az aszta lokat, mikor esső esik ezen szalákban sétálgatnak 's töltik idejeket az útasok. A' szobákban, kementze, tükrök, székek, kanapék 's politikai és tudós újságok találtatnak 's a' ki akar olvashot; egy szóval, semmi megkivántató elfelejtve nintsen. Az Európai, Frantzia 's egyéb vásáros hajók, 300 esztendővel vagynak hátra ezektől az Amerikai, tzi fra, minden megkivántatóval bővölködő, 's rendkívül nagy sebességgel haladó hajóktól. *Amerika*, *Oberster Fultonnak* köszöni ezeket, a' ki azután jött ide ezen találmányával, minekutánna azzal Frantzia országban meg nem halgattatott volna. —

Minekutánna a' nevezett *Oberster* az Amerikai nagy tőkon és folyó vizeken ezt a' közönséges közösülésre nézve ily alkalmas gőztsajkát feltalálta, azután annak feltalálására fordította gondolkodását, hogy miként lehetne valamely nagy keréknek hasonló gőz alkotmány által való forgatása által, egy nagy hadi hajót is annak módja szerént mozgatni. Végre is hajtotta iparkodását. Olyan belső alkatást adott egy fregátnak egy nagy keréknek segedeime által, a' melly hasonló gőz alkotmány által mozgattatik és forgattatik, hogy minden egyéb, külső, látszó, ev-zok nélkül, a' *Kapitány*' kívánsága szerént lehet arra felé forgatni egy fregátot, a' melyre neki

tették. Nem kívántatnak néki sem árbótz sem vitorlafák. Nintsen szüksége sem szélre sem a' víznek folyására; sőt ezzel mind kettővel szembe megyen 's mind kettőn erőt veszén; 's ennyivel is elébb való a' másféle hadi hajóknál, a' mellyek szél nélkül nem mozoghatnak, és sokszor, mikor nékiek kedvez a' víz folyása, ennek is nagy hasznát vehetik. A' gőz hadi hajó, a' maga minden felé való forgása által minden felől bánthatja az egyebféle hadi hajókat; ki nem ártanak előle. A' hajó derekának oldalai fél lábnyomnyi vastagságú, keresztbe rakott fadarabokból készültek, úgy hogy semmi golyóbis által nem lyukasztja. A' hajó közép padlására vagnak helybeztetve 32 ágyuk, a' mellyek 32 fontos golyóbisra vannak furva. Vannak még a' két oldalai végére is tétetve hárombarmég nagyobb ágyuk. Az ellenséges golyóbisok csak ezen 6 nagyobb ágyukat érhetik, a' többit nem. A' melly tűz a' vizet forralja, a' tüzesíti a' golyóbisokat is, mikor kell. Mikor a' szél eltsenededvén az ellenséges hajók el nem futhatnak, oly veszedelmesen kitétetődnek egy ily gőz hajó golyóbisainak, hogy már ilyenkor csak az által próbáthatja megmaradását az ellenség, hogy tsajkába ül 's evező lapátok' segedelme által közelít a' gőz hajóhoz, 's azt még mászván, ha lehet, elveszi. De melly veszedelmes próbatétel legyen ez, megíthetnünk abból, hogy a' gőz hajón szüntelenül készen áll 60 akó forró víz a' felmászóknak megkereszteltetésekre, a' mellett, hogy a' hajó oldalai titkos kaszavasakkal vannak megrakva, a' mellyek egy rugónak segedelme által kipattanván, a' felhágóknak lábaikat összevagdallják; a' forró vízzel való rettenetes megkereszteltetés pedig kevés idő alatt néhányszor megtörténhet. Ennél többféle öldöklő műszer bajosan volt valaha egygyüvé alkalmaztatva. Ha öbölben történne valamely ellenséges hadi hajós seregnek egy ilyen hajóval való összeszapása,

ez azt egészen semmivé tehetné. Ha minden nevezetes öbölbe, vagy minden folyó víznek torkába, egy vagy két ilyen gőz fregát helybeztetődne, ezek minden Lineahajók, nagy fregátok 's egyéb ágyus hajók által való megtámadatás ellen bátorságossá tehetnék Amériát. Egy ilyen árbótz-és vitorlafák 's minden kötelek nélkül való fregát nem kerül többbe, mint egy nagy Lineahajó; de még kedvesebbe kerül majd akkor, mikor a' hozzátámasztó vaskészletek egyszersmind több fregátokra fognak öntettni. —

Oberster *Fulton* csak 14 napokkal halt meg az ő fregátjának megkészülése előtt. Halála által nagyon sokat vesztett Amerika 's a' több világ. Az ő halála után ugyan a' békeség helyreállott; de azért az ő elkezdett munkája tökéletességre vitetett; az ő gőz fregátja úgy elkészült, hogy minden órában kiállhat a' viaskodásra. A' kikötőhelyből kihozták, 's igen felséges próbát tettek velle a' *Ney*-*Yorki* nagy öbölben; meszszebb nem kell 's nem is jó lenne néki menni, azért, hogy a' szélcsa tengeren könnyen kárt tehetnének az ő belső alkatásában a' tenger' habjainak nagy tsapkodásai, 's azért is, hogy valamely hosszás tengeri útozásra nem vihetne elegendő tüzelő szerzőt (fát vagy szenet), a' melly felettébb sok kívántatik a' vízforraló üst-höz. —

Levelét, az emberiségnek betsülésére nézve, ily nevezetes kifejezésekkel rekesztibé a' fennevezett igen tisztelendő öreg: —

„A' haza' oltalmaztatásának ily bámulásra méltó és bizonyos eszköze lévén ez a' gőz hajó: elleuben még sem alkalmas tethat arra, hogy meszsze való hadat folytatni, más országokat megtámadni 's elfoglalni lehessen ennek segedelmével. Azon partokhoz hasonlítván, mellyeket az istennek tulajdon kezei építettek, 's a' mellyek az őket tsapkodó haboknak erejét össze törlik; c'képpen fognak ezek az emberi elme által

szerzett gőzalkotmányok ennekutánna: srol-
lani, a' hatalmasoknak pusztító kevelységé-
hez: *Tsak eddig, és ne' tovább!* Mikor én
a' feljebb leirt gőz tsajkából ebbe a' gőz
fregátba által menvén, a' tudományoknak,
mesterségeknak, és kézműveknek abban az
országban való ily nagy virágzását szemlélt-
tem, a' melly országban tsak másfél század-
nak előtte is, tsak igen kevés, nyárban
meztelen télben durva vad hőrből járó em-
bereknek társasága lakott, nem lehetett,
hogy zürzavaros gondolatok ne foglalják-el
elmémet; szemeim könyveztek, és nem
szollhattam; 's gondolataim, mellyeket ki
mondani nem tudtam, ezek voltak: —
„Nagy Isten! melly meszsze viszi a' te jó-
ságod az embereket, ha az ő elméjek' te-
hetségének kifejtődése az ő Országlőszékei-
ket és erköltszeiket annyira tökéletesít-
tí, hogy a' megtámadó hadakozásokat éppen
olyan lehetetlenekké tegyék, mint a' milyen
gyűlölségesek 's veszedelmesek azok!“

R e t s.

Ó Cs. K. Felsője kegyelmesen méltóztattott, a' két *Siciliani Leopold Kir. Her-
tzeget* a' maga kedves Sógorát 's Vejét, ő
eránta való atyahíóságos indulatjának és bi-
zodalmának megbizonyításául, a' tulajdo-
nos nélkül lévő, volt *Nassau-Usingen* Gyalog
Regementjének tulajdonosává, 's Feldmar-
schal-Lajtnánt Báró *Tomassich*, Dalmatziái
katona és polgári Kormányozó urat, ugyan
ennek második tulajdonosává nevezni.

Udvari Tanátsos Báró *Hormayr József*
urat, *Austriai Historiographussá* méltóztat-
tott nevezni ő Cs. K. Felsője.

Az Udvari Hadi Cancellaria' Előülölő-
jének *Schwartzenberg* ő Hertzegségének aján-
lásár, Udvari Hadi Tanátsos Feldmarschal-
Lajtnánt Báró *Prohaska* urat, a' Gene-
ral Kvártélymesteri Stáb' fejevé rendelni,
's eddig viselt hivatalában is meghagyni méltóztattott ő Cs. K. Felsője kegyelmesen.

A' *Majlandi* újságban ilyen rendelése
jött-ki az ott lévő Csász. Kir. Kormányozó
Széknek: —

Minekutánna a' gabonának a' Lombar-
diai 's Velencei Státusokhoz való kivitet-
tetése Felsője parantsolat által megtiltatott
volna, és mint hogy igen fontos dolog az,
hogy ez a' felsője parantsolat, melly üil-
vanságosan a' köz jóra nézve adattatott-ki,
egész bizonyossággal végre hajtattassék, erre
nézve meghatároztatik — 1)ször. A' 'Si-
dóknak, a' Lombardiai Kormányozószekek'
alá tartozó tartományokban, mostantól fog-
vást minden gabonával való kereskedés meg-
tiltatik. Ez a' tilalom egyéb idegenekre
is, tudniillik mind azokra kiterjed, kik a'
Lombardiai 's Velencei Királyságban pol-
gári jussal nem bírnak. — 2)ször. A' mi
ezen idegeneket illeti, ő reájok nézve ad-
dig áll-fenn ez a' tilalom, míg a' gaboná-
nak kivitettetését tilalmazó parantsolat fenn
fog állani. — 3)ször. A' 'Sidók és idege-
nek, ezen rendelésnek kihirdettetésétől fog-
va számlálván három heteknek lefolyta alatt,
azon tartomány' Delegatziójának, melyben
laknak, arról való nyilatkozatásaitak be-
adni tartoznak, hogy mennyi kész gabonájok
van. A' kik ezt a' meghatározott idő alatt
megtselekedni elmulatják, vagy gabonáikat
nem igazán adják-fel, elvesztik a' mit fel
nem adtak, azon a' még terhesebb bünte-
tésen kívül, mellyet a' környűállások meg-
kivánhatnak. — 4)ször. Azok, a' kik az
ezen rendelésben találtató határozásoknak
valamelly általhágóját bejelentik, jutal-
múl két barmadrészét kapják az elfoglalta-
tott gabona' árának. A' hátra lévő bar-
madrész pedig azon helységnek szegényei
között osztattatik-ki, a' hol a' parantsolat-
nak általhágója lakik. — 5)ször. Ennek a'
rendelésnek végrehajtattása a' Cs. Kir. Fő
Politziái igazgatásra és a' Királyi Delegatzió-
ra bizattatik. Költ *Majlandban* Aug. 23-
dikán 1816.“